

HISTORISCHE
VERENIGING
MAASSLUIS

DOOSJE MET HERINNERINGEN

THEMABOEKJE MEI 2022

DOOSJE MET HERINNERINGEN

Herinneringen van Gré Zweers-Booister, opgetekend door haar zoon Theo Zweers

COLOFON

Auteur | Theo Zweers

Bewerking | David van der Houwen

Redactie | Rien Braber, David van der Houwen, Jan Schakel, Ineke Vink

Eindredactie | Ineke Vink

Opmaak | Freek Goos

Afbeeldingen | Historische Vereniging Maassluis, tenzij anders vermeld en de familiealbums familie Zweers.

Digitale publicatie | 2022 Historische Vereniging Maassluis

Foto kaft: deksel van een King doosje, waarin oorspronkelijk rollen pepermunt zaten.

**HISTORISCHE
VERENIGING
MAASSLUIS**

info@histvermaassluis.nl
www.histvermaassluis.nl

VOORWOORD

In 2009 besloot Theo Zweers het levensverhaal van zijn moeder – Margaretha (Gré) Zweers-Booister – op te tekenen. Hij had met haar een aantal lange gesprekken die hij op band vastlegde. Haar verhalen illustreerde hij met tijdsbeelden uit het Maassluis waar zij opgroeide. Dat leidde tot het document 'Doosje met herinneringen.' Het geeft een intiem, maar vooral boeiend beeld van het leven van een in 1923, in een eenvoudig gezin met tien kinderen, geboren vrouw.

Het verhaal van Gré Booister neemt de lezer mee in een leven in crisis, oorlog, wederopbouw en woningnood naar het aanbreken van betere tijden. Al met al vormt dit een interessant persoonlijk tijdsdocument uit de twintigste eeuw in Maassluis. Daarom heeft de Historische Vereniging Maassluis – met toestemming van de auteur en de familie – besloten om van dit levensverhaal een digitaal boekje te maken. Eerder verscheen in de Historische Schetsen nr. 75 al een voorpublicatie.

Dialect

Het levensverhaal van Gré Zweers-Booister is veelal letterlijk opgeschreven vanuit de interviews. Sommige woorden en zinnen zijn in het Maassluis' dialect opgetekend. Om tot een doorlopend verhaal te komen, zijn de tijdsbeelden over Maassluis uit het oorspronkelijke document niet in dit boekje opgenomen. De thema's die daarin aan de orde komen, zijn uitgebreid beschreven in andere publicaties van de HVM.

Doosje

De titel 'Doosje met herinneringen' is niet een zomaar verzonden titel. Tijdens één van de eerste interviews door Theo heeft zijn moeder vol trots een 'Kingdoos' laten zien, waarin pepermunt van het bekende merk King in had gezeten. In dat doosje zijn haar herinneringen bewaard gebleven in de vorm van 80 jaar oude, door haar zelf gemaakte, kleertjes en haar eerste geborduurde merklap die door haar 'maaslap' werd genoemd. Bij het openen van het Kingdoosje ging de tijd direct negentig jaar terug.

David van der Houwen, redactie

OVERLEDEN

Abba Vader
Verdrietig laten wij u weten dat afgelopen maandag 11 mei onze lieve moeder, grootmoeder en overgrootmoeder is overleden. Zij is 97 jaar geworden.
Afscheid nemen valt moeilijk, zeker van iemand zoals zij, maar wij zullen haar blijven herinneren als een lieve zorgzame moeder en oma die altijd voor iedereen klaar stond en voor al haar goede zorgen.

Margaretha Zweers-Booister
18 februari 1923 - 11 mei 2020
Weduwe van Christiaan Zweers †

Chris en Yvonne † Zweers
Yarka en Wanda
Maddie
Jaydie
Jolijn en Walter
Sem
Lisa
Cor en Ada Zweers
Lekri
Jorik
Theo en Sandra Zweers
Thomas en Veronique
Onno en Bernadette
Loek en Nicolien
Wouter en Jelle-Jan

Correspondentieadres:
Hagedoorn 8
3142 KB Maassluis
Vrijdag 15 mei zullen wij, door de covid-19 maatregelen van deze tijd, haar in besloten kring herdenken.

Advertentie in de Maassluise Courant De Schakel.

*Het King-doosje dat de tastbare herinneringen bevatte van Gré Zweers.
(foto Theo Zweers)*

DE FAMILIE BOOISTER

De oudste dochter in het gezin was Antje, geboren op 18 maart 1904 en later getrouwd met Jan van Dijk. Jo (Johanna Adriana) was de op één na oudste zus. Zij is in 1905 geboren en in 1924 met Herman Hoogendonk getrouwd, dus een jaar na de geboorte van Gré. Zij woonden op een boerderij in Poortershaven, een stuk land achter de Maasdijk. Na Wilhelmina, oftewel Mien, werd in 1909 de eerste zoon, Hugo, geboren. Een jaar later werd de tweede zoon, Cornelis (Kees) geboren. Willem werd drie jaar later geboren. Op 15 juni 1915 werd

Gré en een vriendin.

Margaretha geboren. Zij is echter op 24 februari 1919 gestorven. Daardoor was de naam Margaretha weer vrij om in 1923 aan de hoofdpersoon in het boekje te geven. Cornelia Adriana is van 1917, Elisabeth Adriana van 1918 en Jan van 1920. In 1925 werd Pietertje geboren. Zij is in 1927 aan roodvonk gestorven. Uiteindelijk werd er nog een 13e kind geboren, een zoon in 1931. Hij is bij de geboorte gestorven, zonder dat er een naam aan hem is gegeven. In het trouwboekje staat deze zoon niet ingeschreven, omdat er geen ruimte meer was op de desbetreffende pagina.

Alle vier de grootouders van Gré Zweers-Booister zijn vernoemd in de kinderen van haar ouders. De opa en oma aan vaderskant heetten Hugo Booijster en Antje Oudshoorn en aan moederskant Cornelis de Man en Johanna Adriana Sol. De namen Wilhelmina en Willem komen van de kant van de vader van Gré, Cornelia en Jan van moederskant. De naam Elisabeth komt zowel aan moederskant als aan vaderskant voor. De naam Margaretha zal van moederskant zijn: de oma van de moeder van Gré heette Grietje Langedoen. Dat zal zo zijn geweest omdat Pietertje weer in dezelfde lijn ligt, maar dan aan vaders kant: de opa van Hugo Booister heette Pieter Oudshoorn.

Opvallend in de genealogie is dat de schrijfwijze van de naam Booister is ontstaan bij de vader van Gré. Daarvoor was het twee generaties lang Booijster en daarvoor zat er zelfs geen i of ij in de naam. Van twee generaties is bekend dat het Booster was.

Het tweede dat opvalt, is de verbondenheid van beide takken aan Maassluis. Soms is er iemand niet in Maassluis geboren. Maar dat is zelden gebeurd.

Gré (een jaar of veertien), Lies, Cor, Wim Tuit, Jan.

Van links naar rechts: Kees, Gré, Jan Booister.

De overgrootvader van Gré, Oene Leendertse Booijsster, is in 1815 in de stad Bergen in Noorwegen geboren. Zijn vader Hugo Booster (1789-1858) was wel in Maassluis geboren, maar is een paar jaar in Bergen blijven hangen en heeft daar zijn vrouw Karen Oline Sanderse (1787) leren kennen en is met haar getrouwd. Daarna is deze familie weer teruggegaan naar Maassluis en zijn er meer kinderen geboren. In Nederland is de naam van Karen Oline verbasterd tot Catharine en Carolina.

Theo Zweers

De Booister-familie in 1943, tijdens het 40-jarig huwelijksfeest van vader en moeder, Hugo Booister en Cornelia de Man. Achter hen staan van links naar rechts: Gré, Cor, Wim, An, Jan, Jo, Lies, Mien, Kees en Huug.

INLEIDING

Er zit een leeftijdsverschil van 38 jaar tussen mij en mijn moeder. Ik ben van eind 1960 en zij van begin 1923. Ik ben opgegroeid in een periode waarin de welvaart in Nederland en in het gezin toenam. Mijn vader, werkend bij de Nederlandse Spoorwegen, kreeg de status semi-ambtenaar. Dat heeft op de een of andere manier invloed gehad op het loon. Daarbij kwam dat er in Nederland na de loonmatigingen van de jaren vijftig, in 1964 eindelijk een loonexplosie kwam. Het was te merken bij ons thuis. Ik heb gezien dat er een douche kwam, een wasmachine, er werd verbouwd en er kwamen allerlei elektrische huishoudelijke apparaten en zelfs een televisie. Ik wist niet beter, maar had wel door dat er een bepaalde vooruitgang was.

De jaren twintig daarentegen waren zonder enige welvaart, zeker in vergelijking met de jaren zestig. Mijn moeder groeide op zonder dat er een wasmachine in huis was, zonder bijvoorbeeld een elektrisch broodmes en zonder televisie. Andere elektrische apparaten dan de radio bestonden niet of konden niet aangeschaft worden. Als er al zulke apparaten waren, dan was dat alleen bij de rijkere. In de jaren zestig kwamen er steeds meer auto's. Hoewel ik nog 'stoeprandje' heb kunnen spelen voor de deur, waren er duidelijk al aardig wat

Moeder Booister, lezend of kijkend in een boek.

auto's die het straatbeeld bepaalden. Veertig jaar eerder waren er nagenoeg geen auto's. Veel vervoer was nog met paard en wagen. En zeker in de straat van mijn moeder waren helemaal geen auto's. De Stationsstraat was geen doorgaande weg zoals

Gré circa 18 jaar.

de Fenacoliusslaan. Deze laan – waar ik (Theo Zweers, red.) geboren ben – kwam uit op het Hoofd, vanwaar de veerpont naar Rozenburg ging. Dus zo om het uur of half uur reed er een kleine stoet auto's door de Fenacoliusslaan. De Stationsstraat, een zijstraat van de Fenacoliusslaan, was nog net niet doodlopend. Aan het eind van deze kleine straat was een doorsteek naar de evenwijdig lopende Piet Heinstraat die na een kleine 100 meter ook weer uitkwam op de Fenacoliusslaan.

Een opvallende overeenkomst tussen mijn moeder en mij is dat ik, net als mijn moeder, de jongste in het gezin ben. Maar daar houdt de overeenkomst dan ook wel mee op.

Voor mij betekende de plek in het gezin een plaats die weinig of geen verantwoordelijkheid met zich meebracht. Ik heb niet het gevoel dat ik vroeger ergens over na heb hoeven denken of dat ik geacht werd iets te doen in huis. Dat is bij mijn moeder anders geweest. Zij is was ook de jongste in haar gezin, maar zij had wel degelijk een verantwoordelijkheid. Of beter gezegd, haar werd verantwoordelijkheid toegedicht. Al vanaf haar 14e jaar.

Wie is mijn moeder? Wie is zij? In welk gezin en onder welke omstandigheden is zij opgegroeid? Op welke manier is zij geworden zoals zij is? Welke invloed hebben haar kinderjaren op mijn opvoeding? Ik kende mijn moeder niet. Ik weet niet wat zij heeft doorgemaakt tijdens haar volwassen worden. Wie was zij als moeder? Wie was haar moeder? Er is nooit over gesproken en ik heb er nooit naar gevraagd.

Gré met haar moeder rond 1926.

Vader en moeder Booister.

Nu, na al deze jaren, heb ik die vragen wel gesteld; ik ben met een opnameapparaat naar mijn moeder gegaan, tot vier keer toe. De tweede keer was een maand na het overlijden van mijn vader. Dat was een bijzonder interview. Niet omdat er zo veel werd gezegd, maar juist zo weinig. Mijn moeder was nog in haar rouwperiode en dat was duidelijk merkbaar. Misschien merkte ik wel voor het eerst in mijn leven wat de band is geweest tussen haar en mijn vader: groter en sterker dan ik ooit letterlijk heb meegemaakt.

We openen het 'doosje met herinneringen.'

*Theo Zweers,
Zoetermeer, februari 2013*

DE JAREN TWINTIG EN DERTIG

Ik ben geboren in de Stationsstraat op nummer 7, een dubbele woning, waar we een onderverdieping hadden. Twee kamers op de begane grond, één gewone kamer en een zogenaamde nette kamer. In de nette kamer sliepen mijn vader en moeder in een bedstee. De kinderen sliepen in de andere kamer in kasten en bedstedes. Ik had nog een jonger zusje, Pietertje, maar daar speelde ik niet mee. Ik zie haar nog op de stoep zitten in de Stationsstraat. Ik weet weinig tot niets van haar. Op een gegeven moment komt mijn moeder huilend binnen. Het jongste zusje was erg ziek en is op tweejarige leeftijd overleden. Zij lag tussen de bedstee en de schoorsteen in de nette kamer. Er kwam iemand om het kindje te halen. Of het begraven is en wie daar bij waren, dat weet ik niet meer. Mogelijk waren vader en moeder er niet eens bij. Mijn vader werkte en de vrouwen gingen in het algemeen niet mee naar een begrafenis.

De speklappenkant

Wij woonden dus op nummer 7, een onderwoning. Wij woonden aan de speklappenkant. De overkant van de Stationsstraat werd de biefstukkenkant genoemd. Daar woonden de loodsen. Na een zoveelste ondergelopen kelder gaf moeder Booister aan dat het genoeg was geweest en verhuisden we naar nummer 13, naar een bovenverdieping. Er was iets te vieren toen, mogelijk een 25-jarig

huwelijksfeest. Ik was toen een jaar of 6.

Ik weet nog dat vader mijn zus Jo uit Poortershaven van de trein afhaalde, en dat Jo uiteindelijk op de rug van vader binnenkwam, omdat er water in de straat en dus ook in de kelders stond. Bij het hoge water zaten we bovenaan de trap en visten we van alles uit het water, zoals de pannen en de kool die naar boven kwamen drijven.

Nooit op schoot

Het gezin was groot. Mijn ouders deden hun best. Het gevoel dat bij mij bovenkomt: 'we werden verzorgd.' Ik kan me niet herinneren ooit op schoot te hebben gezeten bij mijn vader of moeder, maar wel, dat als mijn vader door de kamer liep, ik weleens op zijn voeten mocht staan om zo door de kamer te 'dansen.' Er gebeurde niets openlijks, er was geen echte tederheid. Maar dat was toen gewoon niet zo. Wel kan ik me herinneren dat er gelachen werd. Het was altijd gezellig. En de zondag, de zondag was heilig, hoewel vader en moeder niet naar de kerk gingen. Moeder zat te lezen. Nou ja, meer plaatjes te kijken, want lezen kon ze niet. De hele week was mijn moeder aan het breien, maar zondag dus niet. Mijn vader en moeder hadden geen belijdenis gedaan. Dat was de reden dat de kinderen niet gedoopt mochten worden. Daar was mijn vader boos over en dat was, geloof ik, de reden dat we niet naar de kerk gingen.

Hoogwater in de Stationsstraat. Tot de aanleg van de Deltadijk in 1974 liepen de kelders regelmatig vol water.

Op de één of andere manier zijn de oudsten wel gedoopt, maar de jongste vier niet meer. Waarschijnlijk zijn de oudste kinderen onder de naam van grootmoeder gedoopt.

Zondags had ik nette kleren aan. Echte zondagse kleren. Eigenlijk had ik drie stelletjes. Twee voor doordeweeks (één aan en één in de was of de kast) en één stelletje voor zondag. Op zondag mocht ik ook niet buiten spelen. De kinderen van de loodskant speelden wel buiten, maar vader riep ons dan binnen. 'Of je gaat wandelen of je komt maar binnen.' Zondags hadden we ook nette schoenen aan. Doordeweeks hadden we onze oude versleten schoenen aan. Al die zondagse schoenen werden dan op maandag weer gepoetst. Zaterdags ging ik in de teil, één keer per week. Verder wassen we ons aan de kraan, met koud water.

Door de week speelde ik veel op straat, in de Stationsstraat. Er waren kinderen van mijn eigen leeftijd. De spelletjes waren: hinkelen, tolleren, springen, touwtje springen, knikkeren. Met een plankje met nummers waarin je de knikkers moest krijgen. Je verloor weleens en dan was je je knikkers kwijt.

Kleuterschool

De kleuterschool, die is er ook niet meer. Je had de Lange Boonestraat. En dan ervoor, hoe zal ik het zeggen, ongeveer waar de Immanuelkerk nu staat, had je een straatje. Ik dacht dat het de Korte Boonestraat heette. Daar zat ik op de kleuterschool. Later is het een bibliotheek geworden. Ik had een inenting gehad, anders mocht je niet naar school. Vijf plekje op mijn arm. Nee, dat was voor de lagere school dat ik ingeënt ben. Dat was natuurlijk verplicht. Voor een verschrikkelijke ziekte, ja waar was dat nou voor... ze zijn allemaal opgekomen, vijf van die dingen. Ja, het was voor de lagere school.

De kleuterschool was een vijftien school. Je had een kleuterschool voor vijf centen per week en een school die een kwartje kostte. Moeder had niet meer dan vijf centen per week. Ja, dat kan je je niet voorstellen, maar meer was er niet. Toen moest er al wat betaald worden voor school. Voor de kleuterschool, niet voor de lagere school. Ik ging vijf dagen naar school. Ik ging wel, maar hoefde niet.

De eerste schooldag, dat weet ik niet meer. Wel dat er een zandbak was achter in de tuin. Ik heb er een paar jaar op gezeten. Vaak liep ik met Piet Boudesteijn. Die woonde ook in de Stationsstraat. Eigenlijk was het een lang eind lopen, de Stationsstraat uit, over de Fenacolijslaan en dan schoten we door naar de Haven. Die liepen we in de richting van de Wip en dan gingen we over de

De Stationsstraat gezien in de richting van het station. Links was de speklappenkant, rechts de biefstukkenkant. Omstreeks 1914.

Markt, met allemaal nog bomen en een visafslag. Die werd niet meer gebruikt en ik heb hem nooit in werking gezien, maar het was wel een visafslag. Die was natuurlijk van vroeger. Je had de schippers en de vissersboten kwamen in de haven. Over de Markt gingen we de Vliet over. En dan naar de Korte Boonestraat. We liepen dus naar school. Het was niet anders. Veel later, toen Chris naar school moest lopen, dat was naar de Kuyperschool, zei mijn moeder wel: 'Dat is een eind lopen.' Ja, wij moesten ook altijd zover lopen... Ja, maar toen was het anders, volgens mijn moeder. Het was helemaal niet druk, er waren geen auto's.

Haar scheef geknipt

Ik weet nog uit die tijd dat mijn zus Cor en ik in de Piet Heinstraat waren, de straat naast de Stationsstraat. Daar was ook zo'n stel als wij. Kinderen bij hun oma of opoe. We waren aan het spelen en we hadden het over haarknippen. Cor zei: 'dat kan ik wel.' En die heeft mijn haar gebruikt om het te laten zien. Maar het begon hier en eindigde daar. Helemaal scheef. Cor dorst niet meer naar huis, omdat ze mijn vader niet onder ogen wilde en durfde te komen. Moeder zei dat ik maar naar de kapper moest en dat Cor met mij mee moest gaan. Bij kapper Anrooy op de Markt werd ik helemaal kort geknipt. Cor, die scheet peulen, want mijn vader zou wel wat zeggen. Ze had er helemaal geen zin in om thuis te zijn. En 's avonds kwam mijn vader. Het enige wat hij er van zei was: 'Nou ja, kan je ook geen luizen hebben.' Ik weet nog dat ik een muts op had, want ik was eigenlijk kaal. En ik vroeg aan de juffrouw of ik die muts op mocht houden in de klas.

Na de kleuterschool ging ik naar de lagere school. Die was ook in de Lange Boonestraat, bij de Kuyperschool. Je had daar de Schoolstraat, daar waren ook huizen en daarachter was dan de

Links de Immanuelkerk met daarvoor de Korte Boonestraat, waar de kleuterschool was. Achter de kerk de Dr. A. Kuyperschool aan de Lange Boonestraat, in 1964 gesloopt. Foto is waarschijnlijk omstreeks 1962 genomen.

touwfabriek. Daar in de buurt was het.

Toen ik op de lagere school zat, moest ik altijd brood gaan brengen bij de touwfabriek. Bij mijn zwager Jan van Dijk en later bij mijn broers. Die zaten dan in het schaftlokaal. Nou, toen liep ik altijd eerst langs de Vliet, dan tussendoor naar de touwfabriek. Op de terugweg ging ik dan door de Lange Boonestraat. Ik wilde niet dat ik gezien werd op school als ik naar de touwfabriek liep. Later moest ik ook 's avonds brood brengen naar de jongens.

Dan werkten ze er ook. Dan vroeg ik aan mijn moeder: 'Waarom kunnen ze het dan niet 's middags al meenemen'? Maar mijn moeder had geen zin om 's middags alles al klaar te maken. Half zes ging ik dan daar naartoe om brood neer te zetten. De ene week was het 's morgens wat brengen en de andere week 's avonds. Voor Jan van Dijk kreeg ik er dan een dubbeltje per week voor. Er was iets bij Anna in huis waar dat dubbeltje dan in werd bewaard. Dat weet ik eigenlijk niet meer. Verdere herinneringen van de lagere school heb ik niet echt.

Aprilschool

Ik heb zes jaar op de lagere school gezeten. En ik was eigenlijk wel blij dat ik er vanaf kon. Met mijn zesde ben ik er heen gegaan. Ik was in februari jarig geweest en in april kon ik naar school, omdat het een aprilschool was. Ja, gek eigenlijk. Dat heb je niet meer, een aprilschool. We hadden wel grote vakantie, die eindigde dan op 31 augustus. Dat was altijd de laatste dag van de vakantie; Koninginnedag. Wanneer je de Damstraat doorliep, kwam je op een voetbalveld. Daar werd

Koninginnedag gevierd. Met spelletjes.

Wat ik me verder van de lagere school herinner was dat de meisjes handwerken kregen. En dat vond ik erg leuk. Ik heb een oud Kingdoosje en daar zit nog een broekje in en een hemdje en een maaslap en een gebreide maaslap. Ik had een jurk gemaakt, dat Joke heeft gedragen. Zij was een dochtertje van Lies. En een schortje met mouwtjes. dat is toen naar Mien gegaan, voor een van haar jongens, geloof ik.

We hadden op school rekenen en taal en geschiedenis. Ik was niet erg goed in rekenen. Dat waren van die sommen met een verhaaltje. Dan dacht ik dat ik het wel goed zou hebben, was het toch weer fout. En breuken, daar was ik ook niet goed in. In leren was ik gewoon niet goed. Ook niet met geschiedenis. Dan moest je van alles leren, bijvoorbeeld wie er in de regering zat ofzo. Maar dan zeiden ze thuis: 'Wat maakt het uit, ben je gek, daar heb je niets aan. Dat hoeft je toch niet te leren.' Ik was er ook geen ster in.

Psalmversje

En een psalmversje leren, dat was ook iedere week. Dat moest je dan thuis leren. Was ik ook niet zo goed in. Er was een tante van mijn moeder, die kwam wel eens. Geert heette ze, een blinde tante. Zij kwam altijd een dagje en die vroeg dan: 'Ken jij je versje al?' Dan las ik het voor. Maar helaas had ze dat door en dan zei ze: 'Nee kreng, je zit het op te lezen.' Dat had ze wel door.

Ik kan mij juffrouw Aldeweert en juffrouw Vermeulen nog herinneren. En meester Verboon. Die is toen later naar de Groen van Prinstererschool gegaan en er kwam bij ons, voor meester Verboon,

De insteekhaven Poortershaven in de Oranjevliet, in 1902 aangelegd door Johannes Josephus de Poorter. Zeeschepen konden afmeren aan de rivierzijde, waarna de lading werd overgeslagen op binnenschepen die aan de landzijde lagen. De portaalkranen of brugkranen zijn in 1922 gebouwd; de 10 arbeiderswoningen links in 1935. In 1938 verplaatste De Poorter het bedrijf naar de Waalhaven te Rotterdam. De Koninklijke Marine nam het terrein daarna in gebruik.

een zenuwlijder van de Prinstererschool. Die vent is veel gepest. Stond hij voor de klas gelijk weer schichtig te kijken om te zien hoe wij reageerden. Hier (Gré wees hierbij naar een plek op haar lichaam, red.) was het helemaal geel, hij had geen tijd om naar de wc te gaan, om te gaan plassen. Ja, over zulk soort dingen hadden we het als kind, als meisjes. Daar hadden we het wel eens over. Bij ons is hij niet gepest.

Ik had best een aantal vriendinnen. Met Jo Wapenaar ging ik altijd naar school. Maar toen we van school af waren, is het verwaterd. Ik weet wel dat we veel op straat speelden. Dan ging de schoolbel en moesten we in de rij gaan staan, twee aan twee. We liepen dan naar binnen. Het was een grote school, met twaalf lokalen. In het midden van de school waren grote trappen. Ik heb nooit meegemaakt dat er twaalf klassen waren. Jammer dat de school is afgebroken. Er is wel eens een foto gemaakt met alle kinderen van de school. Ik heb nooit bij één van mijn broers of zussen in de klas gezeten.

Hoofd van de school was meester Rothuizen. Daar heb ik de zesde en zevende klas bij gezeten. Toen zaten we alleen in een tweepersoonsbank. In de lagere klassen zat je met twee naast elkaar. Ik heb in de laatste klassen een rapport gekregen. Daarvoor kan ik het me niet herinneren.

Geen borreltjes

De school was leuk. Maar ik vond het fijn dat ik er vanaf was. En dat ik niet verder hoefde te leren.

Nou ja, dat deden we toch niet. Daar was geen geld voor. Jan had graag doorgeleerd. Maar die moest ook gaan werken omdat er geen geld was. Het was allemaal zo anders als dat het nu is. Als kind werd mijn verjaardag eigenlijk niet zo gevierd. Ja, ik was jarig, maar mijn moeder hield daar helemaal niet van. Cor heeft een keer georganiseerd dat er toch wat kinderen bij mij kwamen. Ik heb ook nooit wat mee naar school genomen. Dat was vroeger niet. En voor de rest, geen enkele verjaardag werd gevierd. Alleen als mijn vader of moeder jarig was, dan kwamen er wel wat tantes. Alleen voor koffie, want toen waren er nog geen borreltjes.

Ik ben niet veel buiten Maassluis geweest. Ik heb wel geloged in Poortershaven. Later begreep ik dat het in de periode is geweest dat mijn moeder het laatste kindje heeft gekregen of zou gaan krijgen. Jo was in Maassluis en mijn moeder zei tegen Jo dat ze mij moest meenemen. Dat zie ik nog op mijn netvlies. Moeder zei: 'Ga jij maar een poosje met Jo mee', en dat Jo er eigenlijk geen zin in had. Jo is halverwege nog naar Maassluis geweest en zei, toen ze terug was, dat moeder op bed lag en niet zo lekker was.

Toen zat ik in Poortershaven met Rina, de dochter van tante Jo. Ik was zes en zal dan nog niet op school hebben gezeten of het was het toen vakantie. Of misschien was ik wel een jaar of acht en Rina zes. Ja zo zal het wel geweest zijn. Ik ben in '23 geboren en in '25 is Pietertje geboren. Die is twee jaar geworden, toen was ik dus vier. Daarna is er nog een dood kindje geweest, dat was in '27 of '31 ofzo;

dan was ik toch acht. Toen ben ik een poosje in Poortershaven gebleven.

Verder niet veel buiten Maassluis. Ik weet ook nog wel dat ik de waterpokken had en Jan ook. Maar Jan was al een beetje verder. Moeder ging naar Hoek van Holland en ik wilde ook mee. Maar ik mocht niet, want ik was ziek. Ik vond het vreselijk, want eigenlijk ging je nooit weg. Dus als je ergens heen kon gaan, dan was het een bijzonder uitje. Ik ben ook nog wel met de trekschuit vanaf de Markt en de Veerkade naar Scheveningen geweest. Dan liepen we daar even rond of gingen naar het strand.

Huishouden doen

Op mijn 14e ging ik in huis werken, mijn moeder helpen. Misschien al op mijn 13e, na de lagere school. Dat ging nu eenmaal zo. Eigenlijk had je daar niets tegenin te brengen. Daar was ik me ook niet bewust van. Het ging zo. Het was niet anders. Nu denk ik wel eens van 'dat was niet eerlijk.' Ik deed het hele huishouden thuis en kreeg er niets voor. Maar toen dorst ik er eigenlijk niets van te zeggen. Je kwam niet voor jezelf op. Voor al die jongens broeken persen en schoenen poetsen. Ik kreeg geen cent.

Cor was ook thuis. Lies die werkte in de touwfabriek, of nee, die is begonnen in de haringpakhuizen. Met koffieschenken. Dat was ook

Wasdag in Maassluis (Sluispolderhofje).

vroeger zo. En ik herinner me dat ze in de weide zat van het Zandpad. Daar waren van die hoge en lage balken. Daar zaten de vrouwen op de netten te boeten. Dat heeft Lies ook gedaan.

Cor en ik moesten allebei thuis werken. Dat ging helemaal niet goed. Cor liep de bloemetjes water te geven en ik moest verder alles doen. Zij commandeerde mij wat ik moest doen. Ik zei: 'Ja bekijk het.' Nou ja, dat zei ik niet. Maar dan klopten we de loper en vouwden we lakens op en dat moest dan precies zoals zij het wilde. Op zo'n moment liet ik wel eens expres los. Liet ik het wel eens vallen.

In die tijd kwam Jan van Dijk met de vraag of ik bij de familie Meijer wilde gaan werken. Daar werkte toen een nicht, die kreeg 2 gulden 75. Haar moeder zei dat ze beter in de touwfabriek kon gaan werken. Dan had je geloof ik wel 15 gulden. Zij vond het erg om weg te gaan en zo ben ik er gekomen. Ik ging er halve dagen werken en dan de vrijdag de hele dag. Voor f 1,75. Drie maanden was ik daar en toen ging Cor trouwen. Toen moest ik alweer thuiskomen en had ik weer helemaal niets. Want thuis kreeg ik er niets voor.

Ik denk daar zelf wel eens aan terug. Ik ben altijd dienende geweest. Nou ja goed, ik deed het huishouden thuis helemaal alleen. Ik deed dan ook wassen. Dat was ineens begonnen, want op een gegeven moment kwam mijn vader boven. Je moet helpen wassen. Achteraf bleek dat mijn moeder een miskraam had gekregen. Moeder raakte allemaal bonken kwijt, had mijn vader gezegd. Ja verder werd er nooit wat gezegd.

Vanaf toen ben ik blijven wassen.

Wasmachine

Het was eerst een grote wasmachine waarin je moest draaien. Dat deed mijn vader dan. Ik weet nog wel dat ze dan samen aan het wassen waren. Vader had een kachelkje gemaakt, boven in de kamer. Daar zag je de schoorsteenpijpen in een punt uitkomen.

En daar heeft hij een pijp aan verbonden. Op dat kachelkje werd dan water gekookt, waarin werd gewassen.

Ik weet dat mijn vader aan de wasmachine draaide, en ik herinner me dat ik op de voeten van mijn vader door de kamer danste. Verder weet ik zo weinig van hem.

We zaten een keer thuis en iemand zag een hele grote spin. Mijn vader zat links en Jo zat rechts en die pakte die spin. Ja, die komt van een boerderij, dus die durft dat wel. Zij pakte de spin en ging naar mijn vader. En zij deed net of ze de spin liet vallen. Toen schrok hij zo erg. Ik dacht, terwijl ik dat zag gebeuren: 'Nou jij bent toch ook wel ergens bang voor.' Een heel vreemde gewaarwording om je vader ergens bang voor te zien worden. Dat zijn van die hele kleine gebeurtenissen die je dan bijblijven. Door zulke gebeurtenissen zie je je vader ook anders. Vader kon ook erg driftig zijn. Dan kon hij de kopjes van tafel slaan. Maar dan draaide hij zich om en was hij zijn drift weer kwijt. Hij kon ook driftig zijn wanneer de kinderen niet op tijd uit bed kwamen. Hijzelf stond al om half zeven helemaal klaar wanneer hij zeven uur moest gaan werken. Als hij Wim had geroepen en die was niet direct gekomen, dan kon hij hem bij zijn nek pakken en hem uit bed sleuren. Hij vond dat je op tijd moest zijn. Mijn ouders kwamen vóór iedereen uit bed.

En dan moest ik het gaan opruimen. Spoelwerk deden ze ook wel. Het is altijd zo geweest. Je deed het gewoon, je deed het allemaal. Het is niet zoals

het nu is, dat je zegt dat je er geen zin in hebt en dat je het niet doet.

Warm water

Van nummer 13 zijn we naar nummer 18 in de Stationsstraat verhuisd. Daar was ook een zolder bij, 33 treden. En daar hadden we ook weer een kelder, net zoals op nummer 7. In het nieuwe huis werd alles in de kelder gedaan. Ik weet nog wel dat er warm water bij waterstoker De Raaf in de Piet Heinstraat vandaan kwam. Dat werd dan door het kelderraam aangegeven.

Op nummer 18 hadden we boven en beneden in de kelder een keuken. In de kelder was er ook nog een kamertje. Daar heb ik later geslapen. Dat was mijn kamertje. 's Winters stond het fornuis beneden en dan werd er een grote wasketel met een deksel op het fornuis gezet. Daar werd de was in gekookt. Dan was er warm water, wat ook gebruikt werd voor een teil die er naast werd geplaatst. Dan gingen we om de beurt in de teil. Alleen op zaterdag.

Op nummer 18 was er ook weer water in de kelder, wanneer het hoog water was in de haven. Alleen niet zo veel als op nummer 7. Ik weet niet hoe oud ik was toen we naar nummer 18 zijn verhuisd. Ik

moet een jaar of 15, 16 zijn geweest. Want ik weet nog dat we in de oorlog allemaal beneden sliepen. Door de dreiging natuurlijk. Omdat er gebombardeerd werd, hadden we alle ledikanten beneden gezet. Maar die moesten, door het water, weer naar boven. Ik weet ook nog dat we allemaal boven hebben geslapen. Vier tweepersoons ledikanten en één eenpersoons ledikant. Die laatste was voor mij.

En er was ook nog een bedstee. Daar sliep Hugo in.

Werkloosheid

In de jaren dertig, tijdens de crisis, was er bijna geen werk. Toen waren de jongens allemaal thuis. Wel moesten ze iedere morgen gaan stempelen in het stempellokaal.

En ze gingen er weleens op uit om te kijken of er ergens werk was. Als de jongens werkten, moesten ze al het geld afgeven. Ze kregen een tiende van het verdiende geld voor zichzelf. Misschien verdienden ze 17 gulden en dan mochten ze zelf 1 gulden 70 houden. Hugo had op een gegeven moment werk bij De Neeff (vaten- en kistenfabriek red.) gevonden. Toen hij vroeg of hij vrij mocht hebben om in ondertrouw te gaan, werd er gezegd dat hij helemaal niet meer hoefde te komen. Was er weer geen werk. Hij is toen toch wel getrouwd. Je kreeg

In het kader van werkverschaffing tijdens de crisis in de jaren 1930 werden grote werken op het gebied van de infrastructuur uitgevoerd. Op de voorgrond vernieuwing/restauratie van de kademuren van de Binnenhaven. Daarachter is het bovenstuk van een damwand te zien. Deze werd geslagen ten behoeve van de aanleg van een bouwput voor de verlenging van de Wateringchse Sluis. De foto dateert van 10 september 1935.

dan een uitkering van negen gulden geloof ik. Ach, we zijn er ook gekomen.

Vader werkte eerst op een vissersboot. Je had in Maassluis toen nog vissersboten. Later werkte hij ook nog op een baggerschuit geloof ik. In Rotterdam. Dat betekende in de zomer werk, maar in de winter niet. En toch hebben we nooit zonder geld gezeten. Waarschijnlijk werd er in de zomer toch wat gespaard. En wanneer het geld op was, werd er op de pof gekocht en in de volgende zomer weer afbetaald. Ik haalde vader wel op van de trein. Ik zat toen nog op school. Dan haalde ik hem op en kreeg ik twee cent voor een ijsje bij de ijswagen op de Stationsweg. Voordat hij thuis kwam, ging hij

Niek Korver bezig met het bevestigen van kabels aan de Minister De Visserschool ten behoeve van de aanleg van radiodistributie. De Radio-Centrale was eigendom van Koene, hij woonde op Fenacolijslaan 13.

eerst nog bij Ai van Buren, het café op de hoek, een borreltje halen. Hij vond zeker dat dat wel kon. Moeder was er kwaad om. Niet dat hij al het geld gebruikte voor een borreltje, hoor. Maar er kwam zo natuurlijk wel weer minder geld binnen. Later heeft hij nog bij De Haas gewerkt. Als wachtsman. Dan moest hij ook wel 's nachts werken. Dan sliep hij overdag en moesten wij stil zijn. Iedereen leefde op straat tijdens die crisisjaren. Veel

mensen waren werkloos. Ik was jong en heb er niet veel van beleefd. Ja, je kreeg nooit wat, dat was het. Er was wel eten toen. Er waren aardappelen zat en potten met eten. Vader zat dan aardappelen te schillen. Dan vroeg je wel: 'Wat eten we morgen?' Hachee, ja dat was dan met uien. Dat was lekker. Ik moest dan bij slager Van der Hout een 'zootje', zo heette dat, gaan halen, dat was dan een kwartje. Nee, dat was niet gelijk voor de hachee. Het zootje werd een dag in een pan gebraden en dan aten we er knolletjes bij met aardappelen en wat er over bleef, daar werd dan de volgende dag hachee van gemaakt.

Opwindradio

Een radio hadden we ook. Eentje die je moest opwinden. Het was een kast waar je ook nog een plaatje op kon draaien. Er was ook distributie. Dat waren drie zenders. Dan kreeg je een luidspreker thuis aangelegd en daar moest je dan voor betalen. Op nummer 13 hadden we al radio. Uiteindelijk moest de radio worden ingeleverd in de oorlog. Eigenlijk weet ik er niet zoveel meer vanaf. En wat er in de wereld gebeurde, nee, eigenlijk geen idee. Je kreeg er niet zoveel van mee. Ik heb nooit een krant gelezen. De Schakel was er al geloof ik. Mijn vader en moeder gingen weleens naar een toneeluitvoering van Huug. Meer niet.

We luisterden naar de radio. Je had dan de Bonte dinsdagavondtrein en er werd door de mensen in de zaal gelachen. Maar dat zag je natuurlijk niet. Mijn vader riep dan uit: Waarom lachen de mensen nu? Meer was er niet. Vader las wel boeken. Moeder las niet. Zij keek alleen op zondag plaatjes. Wanneer ik wilde lezen of plaatjes kijken werd er al snel gezegd: 'Zijn er geen kousen meer te stoppen?' Ik heb nooit stil gezeten. Er was altijd wel wat te doen.

Oudejaarsavond

Toch was het wel erg gezellig thuis. Op oudjaar kwamen ze allemaal thuis. Dan werd de tafel helemaal uitgeschoven en werd er 'eenendertigen' gespeeld. Soms wel met twee pakken kaarten, omdat we met een groot stel waren. Wij waren al met zijn tien en dan de aanhang er ook nog bij. En ik zat er tussen, ik mocht aanstrepen. Wanneer iemand voor het eerst uit was, mocht hij of zij nog meedoen op z'n snoepcent. Dat was geen echte cent, maar zo was dat hè. Er waren oliebolletjes, die hadden mijn vader en moeder gebakken op de kachel.

Meestal als Herman er was, startte hij met de vraag of iedereen wat bijlapte om een borrel te halen bij Uleman. Die winkel was nog open. Ze gaven allemaal wat. Dan was er een borreltje. Eerst chocolademelk, was dat met ouwejaar? Ja dacht het wel. En dan pas kwam er een borreltje. Om 12 uur wensten we eerst elkaar gelukkig nieuwjaar en dan gingen we met z'n allen naar het Hoofd. De meeste mensen van Maassluis kwamen daar naar toe.

Gewoon omdat het gezellig was. Er was geen vuurwerk, dat was er niet. Ik kan me nog wel een keer herinneren dat er een vuurbal geweest is. Dat mocht niet, voor de rest was het gewoon gezellig. Daarna gingen we naar bed. De meesten woonden in Maassluis. Anderen bleven zeker slapen. Dat weet ik niet meer. Ik denk dat Herman en Jo op de fiets kwamen. Jo kwam altijd op de fiets om boodschappen te doen. Aan de Maasdijk was er toen nog geen winkel, dus moest ze naar Maassluis om boodschappen te doen.

Geen voorlichting

Er werd thuis nooit en nergens over gesproken. Wist jij veel dat je moeder een dood kindje had gekregen. Er werd niet over gesproken. Een nicht zei het tegen Lies. 'Jij bent gek', had Lies gezegd. Wij wisten nergens van. Een doodgeboren kindje werd gewoon stil gehouden voor de kinderen. Ik wist wel dat ik ongesteld moest gaan worden. Maar dat wist ik van de straat. Dan hoorde je wel eens wat van de één of de ander. En ineens was ik het. Ik dorst het niet eens tegen mijn moeder te zeggen. Op slot zei ik: 'Ja ik heb bloed, ik verlies bloed.' 'O', zei mijn moeder, 'daar liggen doeken en die doe je dan om. Nou klaar. Er waren ook jongens waar je mee omging. Ik hoor mijn vader nog zeggen: 'Wie zijn gat brandt, moet op de blaren zitten.' Ja, dat vond ik zo gek, als je op de kachel ging zitten, dan kreeg je toch blaren? Ik wist niet wat hij bedoelde. Ik ga toch niet op de kachel zitten? Er was geen voorlichting. Wat je aan voorlichting

had, dat had je van straat. Wat je daar hoorde, was nou meestal niet zo best. Dat was vroeger zo. Ik durfde ook niets te vragen. Er werd niets gezegd, maar ik durfde ook niet. Het werd toch afgedaan met: 'Oooh' met daarachter een smoes. Er werden geen antwoorden gegeven. En dat was best moeilijk voor mij. Ook toen ik eenmaal getrouwd was, om, zeg maar, mijn kinderen er in te kennen. Je hebt het nooit geleerd. Dus je wist ook niet hoe het moest.

Lies was in verwachting. Ze wist wel hoe het erin gekomen was, maar niet hoe het er weer uit moest. Je had zo'n streepje over je buik, daar zal het dan wel uitkomen. Lies moest ook trouwen. Op een gegeven moment had ze pijn in haar buik. Ze was bij Cor en die had al kinderen. 'Oh', had Cor gezegd, 'dan gaat het zeker beginnen...' Ze had er ook nooit met Cor over gesproken.

Ik had een vriendin. Die was erbij geweest, bij haar zus. Toen heb ik erover gehoord en begon ik een beetje te begrijpen hoe het ging. Ik weet dat ik eens aan mijn moeder vroeg wanneer het kindje zou komen bij Cor of hoe lang het nog zou duren. 'Oh', zei ze dan, 'dat heb z'n tijd nog wel.' Nou, dan was je weer uitgepraat.

Fietsplaatjes

Ik weet nog wel dat ik naar Tante Mien moest gaan in Vlaardingen. Dat gebeurde dan met de fiets. Ja, er waren een paar fietsen. Je had er ook een plaatje voor. Een fietsbelastingplaatje. Die deed je om de fiets. Of je had er een speldje voor dat je dan op je jas kon spelden. Zelf had ik er niet een, maar ik

Wandelen naar en op het Veerhoofd was een geliefde bezigheid. Op zondagen, feestdagen en oudejaarsavond trof men elkaar daar.

pakte er dan een van mijn zussen. Die riepen dan: 'Je mag 'm niet pakken.' Deed ik het toch, maar bracht ik de fiets al aan het eind van de straat weer terug. Ik durfde het niet. Zo ook een keer met Jan. Kregen we centen mee voor de zondagsschool. Jan die kocht er een paar dropjes voor. Ik durfde dat niet. Liepen we verder en zagen we dat vader uit het raam hing. Waren we ondertussen te laat voor de zondagsschool op het Hoofd gekomen. Gingen we gelijk weer terug. En dan werd vader natuurlijk boos. We hadden gewoon op het Hoofd moeten blijven. En dat deden we dan weer niet.

Ik kan me niet herinneren dat er voor de oorlog auto's waren. Ook de bakker en de melkboer hadden die niet. De eerste kwam met de fietskar en de tweede met paard en wagen.

Bakkerskar (hondenkar) op het hoofd aan het werk (1929). Bakker Jan Eijsberg met Jo Wijnhorst.

Muizenjager

Op de Fenacoliusslaan, in mijn eigen gezin, hebben we ooit wel een poes in huis gehad, maar die was zo agressief. Dan zat-ie onder de bank en dan kwam een van de kinderen langslopen en dan schoot hij er ineens onder vandaan en hing in je been. Hij was agressief bij kinderen en vreemden. Later hebben we een konijn gehad en nog weer later een cavia. Dat konijn liep 's avonds uit het hok. Dan kwam die op de bank bij me zitten. Soms rende die dan snel naar zijn hok terug, ging even plassen en kwam weer terug. Maar wie moest de hokken van die beesten schoonmaken?

Vroeger bij m'n moeder thuis hadden we altijd een poes. Als een muizenjager. Op de dag mocht de poes dan naar binnen en 's avonds, als we naar bed gingen, moest de kat de deur uit. En we hebben een zwart hondje gehad, Teddy. Eigenlijk was dat het hondje van Lies. Maar toen Lies in verwachting was, kon ze het hondje niet meer zien. Die is toen naar moeder gegaan en daar altijd gebleven. Dat was al toen Lies nog thuis woonde.

Het hondje is er gekomen doordat Jo en Lies langs de dierenwinkel liepen. Wanneer Jo terug was van varen, had hij een paar centen. Het hondje zat voor het raam in de dierenwinkel op de Noordvliet. Lies zei: 'Ach, wat een lief hondje.' Jo zei direct: 'O wil je het hebben?' 'Nee ben je mal, dat kost 25 gulden.' 'Wat maakt het uit, we halen 'm gewoon.'

En sindsdien was dus Teddy in huis. Moeder had altijd gezegd: 'Een hond komt er niet in. Een hond komt voor d'r in en gaat achter d'ruit.' Maar ja, Teddy was een duur hondje, dus die mocht blijven van mijn moeder. Het was een heel lief hondje. Hij heeft ook een soort hondenziekte gehad. Ze werden natuurlijk niet ingeënt. We wisten niet wat we er mee aan moesten. Toen is Zwaard gekomen. Ik weet niet precies wat hij deed. Die man kon bijvoorbeeld je knie masseren en dan werd het beter. Zwaard is gekomen en hij zei dat we Teddy een geklutst ei moesten geven, dan zou het wel over gaan. Die hond moest dus drukken en dat ging niet.

Door het geklutste ei werd het dun en kwam het eruit.

Het was een kleine zwarte lieve hond, die nooit iets kapot heeft gemaakt. Als je dan een boodschap ging doen, dan sprong ie op de divan. Dan zei ik: 'Nee hoor, je kan niet mee.' En dan keek-ie zo... En dan zei ik: 'Kom dan maar' en dan zat-ie al bij de buitendeur. Dan deed ik 'm aan een touwtje en dan liep-ie zo mee.

DE JAREN VEERTIG

Toen is de oorlog gekomen... ik was toen 17 jaar... Voor die tijd ging ik al met Piet Molenaar. Ik ging met hem vanaf mijn 15e, maar ik was al 17 toen hij thuis kwam bij ons. Eerst zag ik hem 's avonds stiekem. Als ik Teddy ging uitlaten, kwam ik hem tegen. Want ik haalde eigenlijk Piet van de trein, die deed een cursus of zo in Rotterdam. Het was hartstikke donker 's avonds. Er kwam geen licht van de huizen en straatverlichting was er niet. Ik keek dan omhoog om de schaduw van de huizen te zien, zodat ik wist waar ik liep. Langs de haven was dat ook zo erg. Er zijn er genoeg verdronken in de haven.

Op een keer was ik weer naar de trein gegaan. We hadden een tijdje staan praten en ik zei: 'Teddy, ga je mee?' Toen kwam ik thuis en toen zei Wim: 'Je hebt die hond niet eens meegenomen.' Toen moest ik er weer uit met de hond. Ja, honden liepen altijd los vroeger en Teddy was zwart en het was stikdonker, dus ik had het helemaal niet doorgehad dat-ie niet mee was gelopen.

Piet woonde op de Noordvliet, over de brug, een 1001-winkel. Zijn vader had die winkel. Piet wilde altijd een zaak en niet een winkel. Hij heeft zich wel opgewerkt. Het is eigenlijk een arrogant type. Als ik die Jan, de man die later is getrouwd met Piet zijn moeder, nog weleens zie, zegt hij altijd: 'Wees maar blij dat je niet met 'm getrouwd bent.' Nee, dat had ik later ook wel door.

Trein naar Notter

Ik ging nooit met de trein mee, hooguit naar Rotterdam. In de oorlog ben ik een keer naar Notter

Noordvliet 1, de winkel Molenaar 1001 - luxe en huishoudelijke artikelen is in 1965 overgenomen door J. de Kruif.

(bij Nijverdal, red.) gegaan. Daar was Piet toen ondergedoken. Hij had een brief naar mijn vader gestuurd waarin ik werd uitgenodigd om te komen logeren. Ik ben toen met de trein naar Rotterdam gegaan waarna ik moest overstappen naar het Maasstation. Met de tram van het Centraal Station naar het Maasstation en dan naar Utrecht. Weer overstappen op een trein naar Amersfoort en dan weer een keer overstappen naar Notter. Ik wist echt niet waar ik terecht kwam. Maar ik ben er gekomen met twee uur vertraging. Ik moest helemaal naar de andere kant van het land, ja wist ik veel... Het was een buurtschap. Daarna is het snel uitgegaan. Toen had hij daar weer een ander ontmoet. Hij heeft het wel netjes gezegd dat hij het uitmaakte. Ja, dat vond ik toen heel erg. Ik was verdrietig. Ja, ik vond het heel erg. 'Ben je gek', zei mijn moeder, 'er zijn genoeg jongens.' Daar kreeg je ook geen steun van, je werd niet opgevangen. 'Het is helemaal niet erg', werd er gezegd. Mijn vader vond het ook niet erg. Die vond Piet toch wel arrogant.

Een week voor de oorlog gingen we met z'n drieën, Cor, Lies en ik, naar Rotterdam. We gingen een mantel kopen. Die kon je dan in de winkel kleiner laten maken. Maar dat konden we zelf. Daarom hadden wij nog een mantel. Want een week later was Rotterdam en die winkel gebombardeerd. Wij hadden de mantel wel, de mensen die 'm toen ook kochten en wel lieten vermaken, die hadden 'm niet meer.

Oorlog

Ik heb wel wat van de oorlogsdreiging vernomen. 's Avonds waren er van die zoeklichten en zag je een vliegtuig in de lucht, gevangen in de zoeklichten. Ik wist niet dat er in Europa al oorlog was. Er was natuurlijk radio, ik weet wel dat ze naar het nieuws luisterden. Ik heb daar nooit zo weet van gehad. In de eerste dagen werd Rotterdam gebombardeerd. En als ze zich toen niet hadden overgegeven, dan hadden ze Schiedam, Vlaardingen, Maassluis en Hoek van Holland ook gebombardeerd.

Het was spannend en angstig, die vliegtuigen over horen gaan, ja dat had je wel. En je dorst ook niet zo naar buiten. Er waren natuurlijk overal soldaten. En op de Haven zijn ook nog allemaal jongens opgepakt. Die waren dan naar het Hoofd gelopen. Want meestal bleven we tot 8 uur aan deze kant van de spoorweg, voor de overgang. Want dan was het vlaggenparade bij de Duitse marineschepen in de haven en dan moest je in de houding gaan staan en dat deden we natuurlijk niet. Een jongen had gefloten en die werd, ook nog met anderen in zijn omgeving, eigenlijk onschuldige personen, opgepakt en naar Duitsland afgevoerd. (De jongens

werden op 13 mei 1941 opgepakt omdat ze het dagelijkse fluitsignaal verstoorde. Iedere avond bij zonsondergang stond de bemanning namelijk in de houding op de scheepsdekken. Een bevelvoerend officier blies een signaal op zijn bootsmanfluitje en dan was het 'presenteer geweer' en werden de Duitse scheepsvlaggen ceremonieel gestreken. Red.)

Wanneer het 8 uur was geweest en de vlaggen waren gezakt, op die boten in de haven, dan gingen we gewoon het Hoofd op. Ze konden geeneens varen, want ze voeren al de kanten kapot.

Er is later ook een bombardement geweest, op 18 maart 1943. Mijn vader en moeder waren bij mijn zus die jarig was, op het Stort. Ik was bij Jo Poerstamper, een eindje verderop in de Stationsstraat. Die had net thee gezet. Met de theepot in haar handen is ze tegen de kast in de gang gaan zitten. Het waren de bommen van de Engelsen. Die zouden de haven en de Witol bombarderen. In de haven lagen allemaal schepen van de Duitsers met FLAK afweergeschut. Er was toen nog geen precisiebombardement. De luiken gingen open en de bommen werden afgegooid. Die kwamen dus heel ergens anders terecht, zoals op de Groote Kerk en de Noorderkerk.

Het huishouden ging wel gewoon door, maar je kreeg natuurlijk bonnen voor eten en er was steeds

minder. Er waren veel Duitsers en er waren natuurlijk politiemannen die fout waren. Ook hier in Maassluis. NSB'ers, zeg maar, en dat wist je niet altijd. Het leven in de Stationsstraat was gewoon. Er woonden wel NSB'ers in de straat. Er was ook een Duits vrouwtje. Die had een keer een stropdas bij een vliegtuig weggehaald. Dat vliegtuig was achter de Rode Villa neergekomen.

Onderduiken

Ik woonde nog thuis. Wim was nog thuis en Jan eigenlijk ook. Maar Jan is toen naar Duitsland gegaan. Hij werkte bij de touwfabriek en dan werd je gewoon uitgezocht en dan moest je naar Duitsland. Hij is een keer terug geweest. Toen waren vader en moeder geloof ik 40 jaar getrouwd. Toen zei ik tegen hem: 'Als je niet meer terug wil, ik weet wel waar je dan wezen moet, voor onderduiken.' Toen zei hij: 'Ja dat doe ik niet, want mijn vriend staat borg voor mij, dat ik terug kom.' Anders mocht die vriend niet meer weg. Maar die vriend is nooit meer weg geweest, want toen mocht dat ook al niet meer. Hij is gelukkig wel teruggekomen na de oorlog.

Wim is ook naar Duitsland gegaan. Op een dag, wij woonden toen in de Stationsstraat aan de kant van het station, zie ik Wim komen. Een plunjezak op zijn rug, die gemaakt was door mijn vader en moeder. Mijn moeder was toen duidelijk angstig en bang. Maar Wim gaf aan dat hij naar huis mocht. Hij heeft nooit zijn gebit ingedaan dat hij net voor

Overzicht van de schade aan de Groote Kerk, één dag na het bombardement van 18 maart 1943.

hij wegging had gekregen. Hij heeft het dus zo geregeld dat hij bij wijze van spreken zijn gebit kon gaan halen. Hij had dus verlof gekregen. Hij is alleen nooit meer teruggegaan. Hij ging op het spruitenland werken, aan de Vlaardingsedijk. Op een dag was hij net aangekleed om weer te gaan werken, deed de deur open en ik hoorde 'ausweis' roepen. Na het laten zien van zijn persoonsbewijs, moest hij mee. Op de een of andere manier heeft hij het toch weer voor elkaar gekregen om zijn persoonsbewijs terug te krijgen en weer op het land te werken. Dat kwam natuurlijk ook omdat de Duitsers ook eten nodig hadden.

Op het spruitenland waar Wim werkte, is toen ook een vliegtuig neergestort. Wim kwam een keer terug met een grote dikke lap rubber. Je had natuurlijk geen schoenen meer, een soort klompen en toen konden we weer wat maken. Ja kijk, voor de oorlog was het natuurlijk al arm, dus wij hadden geen kleding meer extra. En geen eten in voorraad en zo. Dan is het lang, vijf jaar, om doorheen te komen. Met alles.

In de rij staan

Er was geen voorraad en alles ging op de bon. Ik heb wel eens een halve nacht in de rij gestaan, bij kruidenier Don. Hadden we weer een paar bonnen gekregen en gingen we snel de producten halen. Ik heb wat in de rij gestaan. Je kreeg zoveel per persoon. Dan zag je de luizen lopen op het hoofd van de persoon voor je. Dat kreeg je allemaal. Van de armoe? Ja, ik weet niet waarvan, weet niet hoe dat zat. Ik weet wel dat ze allemaal met luizen liepen. Ja, ik heb ze zelf ook gehad. Dan kreeg je een doek met azijn op je hoofd en dan was het weer een tijdje minder. Vroeger werd je allemaal gekamd.

Vader ging twee keer in de week naar Jo. Daar ging

Maassluis groenteboeren met hun paard-en-wagen op de Vlaardingsedijk nabij de Boonersluizen in het najaar van 1945. Zij hebben in Rotterdam de eerste, na de Tweede Wereldoorlog aangevoerde, sinaasappelen (appeltjes-van-Oranje) ingekocht en brengen deze in een feestelijke optocht naar Maassluis.

hij dan eten en kreeg hij soms ook wat mee. Ja, niet veel. Want zoveel hadden ze nu ook weer niet. Ze moesten veel inleveren aan de Duitsers en ze hadden ook onderduikers waarvoor ze moesten zorgen.

Het is een keer uit de hand gelopen. Ik was soep wezen halen bij de gaarkeukens op het Hoofd. Herman was in Maassluis, ik denk dat Joke begraven zou worden, en keek in de soeppan. Toen zei Herman: 'Zo, nou, dat ziet er goed uit.' 'Ja hoor', zei mijn vader, 'neem maar een beetje.' 'Nee, dat hoeft niet, het is van jullie.' 'Neem maar', zei mijn vader, 'wil je een beetje, proef maar eens hoe lekker.' Het was natuurlijk helemaal niet lekker. Het waren geen stukjes spek, maar bieten die in de soep dreven. Toen hoefde Herman natuurlijk niet.

Ik heb nooit echt honger gevoeld. Een keer had m'n moeder nog soep gemaakt. Toen had Wim nog een soort bonen meegenomen ergens vandaan. Nou, die waren niet gaar te krijgen. Misschien waren het wel pootbonen. Toen zijn we zo van tafel af gegaan. Ik heb ook wel bij Nel Zuidgeest geholpen, en die hadden soms wat van de eilanden. Zij hadden daar familie. Ik kreeg een zakje bonen of erwten. En één, een broer of zus, had ergens peentjes vandaan gehaald. Ik had toen gezegd: 'O, dan hebben we voor twee dagen eten.'

Achter het konijnenhok

Het was een heel andere tijd. Je maakte er toch wel wat van. Als het mooi weer was zat je toch wel buiten, 's zomers. Het was wel een angstige tijd. De Duitsers zijn ook wel langs geweest om te onderzoeken of er fietsen waren. Vader had toen twee fietsen achter het konijnenhok buiten gezet. Achter was een sloot. Hij nam die Duitser mee naar binnen en liet 'm overal in de kelder kijken. Onder de voordeuren zat ook nog een kelder. Daar was het heel erg donker. En mijn vader zei: 'Kijk maar.' Maar dat durfden ze niet. Ja, het waren ook jonge jongens, net in dienst. Mijn vader was ook nog niet zo oud. Dat hij nooit is meegenomen, dat begrijp ik eigenlijk niet.

Bij Baanstra was er een hogere Duitser ingekwartierd. Ze waren niet allemaal slecht, hoor. Die was ook liever thuis, had natuurlijk ook een familie. Alleen al dat je een Duitser in huis had. Ik heb nooit met een Duitser gesproken, nee, nooit. Je had natuurlijk meiden die er wel mee gingen. Die zijn toen na de oorlog kaal geschoren. Had eigenlijk ook geen nut, maar ja, het was een moffenmeid...

Tijdens de oorlog kon het stikdonker zijn. Dan liep ik te kijken of ik de schaduwen van de huizen zag. Zo langs de haven. Er kwam ook geen verlichting vanuit de huizen, omdat alles verduisterd moest zijn. Ik ging niet zoveel weg, maar wel soms naar catechisatie. Daar ging ik nog wel heen tijdens de

oorlog. Dan kon ik wel over de Fenacoliusslaan lopen, maar daar zaten heel veel Duitsers in de Minister de Visserschool. Die waren daar ingekwartierd. Dus dan liep ik over de Haven. Ik liep dan zo om de huizen heen naar de Wip. En de Wip af. Die had een hek. Dat heb je nu nog steeds. Maar nu loopt het hek door tot onderaan. Toen hield het halverwege op en was er een grote opening. Daar moest je wel erg in hebben, anders lag je in het water. Toen kon je nog wel naar buiten na achten. Later was er een avondklok vanaf acht uur ingesteld.

Belijdenis

Bij de belijdeniscatechisatie heb ik pa dan ontmoet. Dat was in '42 of '43. Hij werkte bij de spoorwegen en was overgeplaatst naar Hoek van Holland. Hij was in de kost in Hoek van Holland en later is hij in Maassluis gekomen, in de kost bij Van der Maarel. Hij was dan in uniform op de catechisatie, omdat hij dan daarna nog moest werken. Zodoende ben ik wel met hem meegelopen. Ook omdat hij zo'n knijpkat, zo'n lichtje had. Kon hij een beetje bijlichten met het lopen. En omdat hij dezelfde kant opliep als ik, zijn we vaak samen opgelopen.

In september 1944 heeft pa moeten onderduiken. (Vanwege de landelijke spoorwegstaking, red.) Eerst bij Van der Kooij en later ook nog wel bij Anna. Af en toe kreeg hij wel een brief uit Hardenberg, waar hij oorspronkelijk vandaan kwam. 'Kom hierheen want hier is nog wel eten.'

Die brieven kwamen dan op de een of andere manier over de IJssel heen. Toen is hij op de fiets naar Hardenberg gegaan. Ik heb hem nog weggebracht naar Vlaarding. Hebben we eerst nog wat gedronken bij Mien.

Ik ging ook al voor de oorlog naar catechisatie. Dat was dan gewone catechisatie. In de oorlog naar belijdeniscatechisatie. Ik ben naar catechisatie gegaan omdat ik dat graag wilde. Ik hoefde helemaal niet van mijn ouders. Die gingen ook niet. Maar ik wilde omdat ik met Piet Molenaar ging. En hij ging wel naar de kerk en toen ben ik ook naar de catechisatie gegaan. Dat is een soort bijbelles. En met belijdeniscatechisatie word je voorbereid om belijdenis te doen. Maar dat was later, want toen was ik al met pa. Die ging ook naar belijdeniscatechisatie, toen-ie hier kwam. Ja, dat wist ik niet. Maar ik ontmoette hem daar. Toen hebben we samen belijdenis gedaan. Dat moet in 1944 zijn geweest. Maar 't kan ook in 1942 zijn geweest. Er is nog een krantje waar het in stond. Dat heeft altijd in een kastje in de schuur gelegen. Dat kastje is echter leeg. Het krantje is niet weg, maar waar het is, is onbekend. Hij was nog niet ondergedoken toen we belijdenis deden. Tijdens de belijdenis hadden we al verkering.

De belijdenis is geweest in de Rehobothkerk, de noodkerk aan de Noordvliet, omdat de eigen Noorderkerk was gebombardeerd. De kerk was niet zo groot, dus toen we belijdenis deden, zat de kerk stikvol. Er zaten mensen zelfs op de trappen van de

Het hek langs de Wip liep vroeger niet helemaal door tot onderaan.

preekstoel. Op een gegeven moment was het een geroezemoes in de kerk. Overal rondom ons. Er was bekend geworden dat er een razzia was en dat de Duitsers al bij Maasland waren. Veel jongeren zijn toen weggegaan. Chris hoefde niet weg, omdat hij bij de spoorwegen werkte. Het was dus nog voor de staking van '44. De mannen en jongeren die liepen allemaal het land in achter de Noordvliet. Anders werden ze opgepakt voor de werkkampen in Duitsland. Het was dus even rommelig in de kerk, maar het werd snel weer rustiger. Toen heb ik belijdenis gedaan en direct werd ik ook gedoopt. Omdat mijn ouders mij nooit hebben laten dopen, is dat toen in die dienst gebeurd. De ouders nemen bij de doop de verantwoording voor het kind en bij de belijdenis neem je de doop voor je eigen rekening. Ik werd eerst gedoopt door dominee Derksen en daarna deden we met een grotere groep belijdenis.

Dopen

Mijn ouders hadden mij ook nooit kunnen laten dopen, omdat zij geen belijdenis hebben gedaan. Mijn broers en zussen die wel zijn gedoopt, zijn dan onder de naam van mijn grootmoeder gedoopt. Dat

werd veranderd in de regels en toen konden er geen kinderen meer gedoopt worden. Daar zijn mijn ouders zeer boos over geworden. Want er werden wel onechte kinderen gedoopt en eigen kinderen konden niet meer worden gedoopt. Ze gingen al niet zoveel naar de kerk, maar daarna zijn ze helemaal niet meer gegaan.

De laatste vier kinderen zijn dus niet gedoopt. Cor en Lies hebben dat ook zelf gedaan op latere leeftijd. Alleen Jan heeft zich nooit laten dopen en heeft geen belijdenis gedaan.

Het was vroeger zelfs zo dat de kinderen die voor een zondag werden geboren, op zondag werden gedoopt. Dan konden de moeders er niet bij zijn. Dat heb ik nooit meegemaakt. Ik zei tegen de dominee: 'Ik heb de lasten gehad van de geboorte, nu wil ik ook de lusten.' Ik wilde er zelf bij zijn. Chris is nog in de Rehoboth gedoopt. Het was een pakhuis dat was omgebouwd tot een kerk.

De Rehobothkerk was gevestigd in een voormalig pakhuis aan de Noordvliet, tegenover de Baansloot, gezien vanaf de Zuidvliet.

DE NAOORLOGSE JAREN

Nog armer dan in de oorlog

Na de oorlog is pa weer teruggekomen naar Maassluis, op de fiets. En hij is weer bij de spoorwegen gaan werken. Ik was wel blij dat hij er weer was. In die tijd was het niet eenvoudig om contact te leggen. Dus je wist eigenlijk niet of iemand wel weer terug zou komen. Af en toe kreeg ik wel een brief. Die werd dan meegesmokkeld over het water, de IJssel bij Deventer. Het waren niet meer dan twee briefjes of zo, maar daardoor wist je wel weer iets meer. In mei 1945 was de bevrijding. En al snel kwam pa terug uit Hardenberg en pakte zijn werk weer op. Gingen ze eerst fietsen stelen in Duitsland en daarna is hij op de fiets hierheen gekomen. In Hoek van Holland bij de seinpost. Daar wilden ze hem niet kwijt en zodoende is hij altijd gebleven.

Toen heeft hij een cursus gevolgd voor conducteur en is conducteur geworden en later hoofdconducteur. En toen nog wat cursussen talen, spoorwegtalen. Hij was aan het werk, dat zal niet zo heel lang nog zijn geweest, en kwam thuis en vertelde dat hij overgeplaatst zou worden naar Zwolle. Hij kwam thuis en zei: 'Ik word overgeplaatst naar Zwolle, dus gaan we maar trouwen.' En ik zei direct: 'Denk je dan dat dat zomaar gaat?' Als je bij de spoorwegen werd overgeplaatst, dan kreeg hij wel

vrij reizen om naar zijn moeder te gaan, maar niet om naar mij te komen. Zo werkte dat. Hij verdiende zeven gulden in de week en om daarmee ook nog de reis van Zwolle naar Maassluis te betalen, dat zou teveel te worden. Dus het was ook logisch om dan maar te gaan trouwen. Maar de manier waarop hij dat zei en voorstelde leek zo onbezonnen.

Er was helemaal niets, geen geld, geen huis. Helemaal niets. Ik kon daar op dat moment niet direct overheen kijken. Terwijl hij het zo makkelijk voorstelde, zag ik direct de onmogelijkheden. We hebben doorgezet en zijn in 1946 getrouwd. En we zijn bij mijn moeder blijven wonen. Hij werd nog wel overgeplaatst naar Zwolle, maar kreeg vrij reizen naar mij en hij betaalde de reis wanneer hij naar zijn moeder ging.

In 1946 was nog niet veel. Alles ging nog op de bon. De periode na de oorlog is eigenlijk een nog armere periode dan tijdens de oorlog. Alles werkte met punten en bonnen. In de loop van de tijd werd er dan wel weer wat vrij gegeven, maar het duurde erg lang totdat alles weer vrij was. Groente was er natuurlijk op een gegeven moment weer, maar textiel bijvoorbeeld was allemaal op de bon. Wanneer je trouwde, kreeg je extra bonnen. Daarmee kon je een paar handdoeken kopen, meer niet.

Foto van de trein MAT46, waarin Chris Zweers sr. veel zal hebben gereden. (foto David van der Houwen)

Oorlogsspul

Je betaalde met de bonnen, dat was het geld eigenlijk. Alles moest je opbouwen. Hij was dan overgeplaatst en kreeg dan bovenop zijn weekloon nog kostgeld. Dat was extra. En hij hoefde geen kostgeld te betalen, dus dat was het loon wat we konden sparen. Anders was er niets overgebleven. Daarmee konden we spullen kopen. Alleen het was allemaal nog oorlogsspul, dus niet erg degelijk. Ik kan mij niet zo goed meer herinneren hoe het allemaal is gegaan, maar het is erg moeilijk geweest.

In de periode tussen ons trouwen en de geboorte van Chris deed ik het huishouden bij mijn moeder. Dat heb ik natuurlijk vanaf mijn 14e gedaan. Maar ik deed ook het huishouden bij Jo Poerstamper en Lena Verharen. Ik verdiende dan vier gulden in de week.

En na twee-en-een-half jaar werd Chris geboren. Chris is eigenlijk bij tante Lies in huis geboren. Ome Jo ging dinsdags weg, naar de zee, tenminste met de loodsboot mee, die bleef dan veertien dagen weg. En een uurtje later kwam ik, dus kon ik daar veertien dagen blijven. Pa was er wel bij, maar toen was het nog niet dat je als man mee ging helpen. Toen liep-tie ook maar te wachten. Moeders ook, die zou helpen bakeren. Het duurde nogal lang, maar daar had ik niet zo'n erg in. Ik weet niet meer of we toen ook nog bonnen hadden, voor de babyuitzet. Zoveel was er nog niet. Jullie zijn alle drie met een fles groot gebracht. Ik wilde wel borstvoeding geven, maar het lukte gewoon niet, het deed zo'n pijn. De verloskundige zei al dat ik moest stoppen. Toen waren we een

Een deel van de Fenacolijslaan in de richting van het Havenplein. De familie Zweers-Booister woonde in een bovenwoning in het midden van deze rij.

Verlovingsfoto 1946.

gezin, maar wel zonder huis. Ja, een gezin zonder huis. De eerste paar dagen dat ik thuis was na de bevalling, zijn vader en moeder boven gaan slapen, zodat ik in de kamer kon blijven slapen. Want de 33 treden naar boven lukte niet.

Een half huis

Na zes weken kregen we een half huis aan de Fenacolijslaan. Een eigen halve woning, twee kamers en een keuken en een halve zolder. De kamer was aan de voorkant en de tussenkamer en dan aan de achterkant de keuken en hadden we een stukje balkon. Dan hadden we nog een beetje een buiten en hadden we zon. Eigenlijk hebben we nooit een kamer gehad met zon. De huur was 25 gulden per maand, ieder 12,50 gulden.

Marrie Peute woonde daar al. Wij hadden Chris al. Martha, hun dochter, is wat later geboren. Ja, toen had haar man, Cor, we hebben toen ruzie gehad. Nou ja, ruzie, er kwam een politieagent. Pa zijn moeder en Ali waren bij ons, die sliepen boven in de achterkamer. Pa had een soort kamertje gemaakt, van karton hoor, en buurman Cor zei dat ze met de schoenen gooiden. Dat was helemaal niet zo, want zij gingen op sokken naar boven. Ik vertelde de agent dat er zeker vijf meter zat tussen de slaapplek en daar waar Cor sliep. Het was veel meer, maar ik wilde niet overdrijven. Ik zei tegen de agent dat dan maar mijn schoonmoeder weg moest gaan. Dus die agent vroeg waar ze vandaan kwamen. Uit Hardenberg. Dat kan natuurlijk ook niet zomaar. Ze zijn toch gebleven.

Marrie en ik deden de gang en de trap. Toen zeg ze: 'Wat erg hè, wat mijn Cor heeft gedaan?' 'Ja,' zeg ik, 'voor u, (we zeiden nog u tegen elkaar) is het het meest erg wat uw man gedaan hebt. U hebt er last van, met mij kan je geen ruzie krijgen.'

Later kreeg Cor tbc... was geen open tbc, dus voor de omgeving niet zo erg. Marrie ging iedere week naar Doorn. Maar ze wist niet waar Martha, haar dochtertje dan kon zijn. Vanaf dat moment paste ik ook op Martha.

Daarna zijn Cor en Marrie verhuisd naar de GAB-laan. Na 7,5 jaar kregen we het hele huis en moesten we de 25 gulden helemaal alleen betalen voor een hele maand. Je broer Cor is nog geboren in het kleine gedeelte, in de tussenkamer. Voordat we het hele huis kregen moest er nog worden gekeurd. Dan kreeg je iemand op bezoek om te kijken of er wandluizen waren. Die waren er natuurlijk niet.

Altijd naar buiten

Wat ik deed met de kinderen en de opvoeding? Ik ging altijd naar buiten als het maar even kon. Chris speelde later altijd in de Stationsstraat. Niet op de Fenacolijslaan, het was nog niet heel druk, maar je kon er toch niet spelen. Ik heb heel veel gewandeld en toen kwam Cor en ging hij in de kindervagen. Die moest dan eerst helemaal naar beneden worden gesjouwd. Cor wilde altijd naar tante Anna toe. Die had een tuin, daar was het lekker in de zon. Iedere middag heb ik wel gewandeld. Ik werkte natuurlijk niet, dus ging ik altijd wel even weg. Vaak ook naar mijn moeder toe.

Ik heb altijd voorgelezen voordat de kinderen naar bed gingen. Ik was niet zo'n spelletjesmens, maar voorgelezen heb ik altijd wel. En zoveel mogelijk heb ik geholpen met leren, maar dat kon ik niet altijd. Verder weg kon ik het niet meer. Ik heb Chris nog wel overhoord met al die woordjes, in de eerste van de MULO. Maar ja, later ging dat niet meer, kon ik niet meer helpen, want ik heb zelf niets geleerd, dus.

Ik had niet perse contact met pa over de opvoeding, het ging gewoon. Jawel, hij ging ook wel met jullie weg, ik heb het echt niet helemaal alleen gedaan. Maar gepraat werd er niet zoveel. Als er wat was, dan praatten we er wel over. Ik zal niet zeggen dat ik de kinderen alleen heb opgevoed. Dat is het niet hoor. Je deed je best. Gewoon geholpen met alles zover als het kon. Verder ging het gewoon. Het was

vroeger niet dat je alles ging bespreken. Als er wat was met de kinderen, dan ging ik er ook altijd naartoe. Maar dat deed ik wel vaak alleen hoor. Voor Theo ben ik ook altijd helemaal naar Palet gegaan, de Kuyperschool was toen daar. Maar voor Theo was er niet veel te bepraten, het ging altijd wel goed. Op het VWO niet altijd. Ik weet nog dat de leraar wilde dat we kwamen. Het was slecht weer, voordat we bij de trein waren, waren we al nat. En wat moest je zeggen toen.

Chris heeft het wel eens gehad dat die het niet meer zag zitten. Dat-ie zei: 'Ik geloof dat ik maar ga werken en dan naar de avondschool.' Toen heb ik wel gezegd: 'Nu kan je gewoon naar school. Als je gaat werken en dan nog in de avond naar school, dat valt ook niet mee.' Maar ik begreep het wel. Ze hadden natuurlijk nooit geen geld en hun vrienden wel. Bij Cor ook. Hun vrienden waren vroeg aan het werk en hadden dan altijd geld. Wij konden natuurlijk niets geven. Ze kregen wel al wat zakgeld, maar zeker niet veel.

Oorlogsmeubels

Er was weinig geld. Omdat we de eerste twee-en-een-half jaar bij mijn moeder woonden, en we niets hoefden te betalen, konden we gelukkig wat sparen. Toen hebben we wat meubels kunnen kopen, wel oorlogsmeubels, dat zijn slechte meubels. Na de oorlog had je niet van die degelijke stoelen. En dan zat je maar met angst en beven te kijken of dat randje niet kapot ging. O, als dat kapot gaat dan ken ik weer geen nieuwe kopen.

Chris wilde een keer een zwarte coltrui. Toen moest ik zeggen dat het even niet kon. Deze maand even niet. Hij: 'Vind je hem wel mooi?' Ja, ik vond hem wel mooi. 'O, dan krijg ik 'm wel.' Later heeft hij 'm ook gehad. Maar niet gelijk, overal moest je voor sparen. Soms ging ik weleens een tientje bij Lies lenen en kwam zij weleens bij mij. Maar moeder zei altijd als je de ene week een gulden leent, kom je de andere week twee gulden tekort. Zo ben ik opgevoed. Nooit schulden gehad. Kwam de groenteman van de Maasdijk aan de deur met lekker fruit. Dan zei ik: 'Nee ik heb geen geld.' En hij zei dan dat ik tot 100 gulden mocht lenen, maar dat deed ik niet.

Pa is toen weer teruggeplaatst naar Rotterdam. Er zou een driehoekruil komen en dan zouden wij naar Zwolle gaan en een andere weer naar Hoek van Holland. Ik weet niet meer precies hoe dat zou gaan. En het is nooit doorgegaan. Gelukkig maar. Dat naar Zwolle gaan. Dat had ik misschien ook wel verschrikkelijk gevonden. Dan had ik ook niet kunnen wennen geloof ik. We zouden in Rotterdam moeten gaan wonen. Op een gegeven moment kregen we bericht dat we een flatje konden krijgen in Overschie. Nou ja, dan zit je ook niet bij het

De Dr. A. Kuypersschool aan de Blommerslaan. Op de voorgrond de Tooroplaan.

station, dus pa wilde het niet eens. Is dus ook niet doorgegaan. We zijn in Maassluis blijven wonen.

Met de fiets van de dijk af

Hij was daar heel eigenwijs in. Hij zei: 'Dan zit ik er net zover van vandaan. Dan moet ik alle dagen twee keer met de fiets naar het station.' En nu hoefde-ie maar een keer met de fiets. Alleen als er geen treinen meer naar Maassluis gingen en vroeg als de eerste trein nog niet ging in Maassluis. Dan moest-ie wel eens op de fiets naar Rotterdam. Nou, soms was-ie bevroren zowat, in de winter, steenkoud. Ja, en je had geen verwarming, alleen in de kamer een kachel. Hij ging over de dijk en dan door Vlaardingen en dan naar Rotterdam. Hij is wel eens het dijkje afgegaan. Toen was het mistig. Toen hoorde die een boot blazen, toen dacht-ie: 'Dan moet ik daarheen, weer naar boven, en dan die kant heen.' De laatste trein naar Rotterdam had-ie. Want hij begon in Rotterdam en eindigde in Rotterdam. En dan ging er geen trein meer naar Maassluis. En als hij 's middags moest gaan werken, dan nam die de fiets in de trein mee. Dus het hoefde maar één keer. Nou ja, midden in de nacht is niet lekker.

Je had niks. Pa die is wat meer gaan krijgen na een langzaamactie. Want staken mochten ze niet. Toen hebben we er wel eens wat bij gekregen. Het was altijd 100 gulden in de maand. Je kreeg het gewoon in je handen. Toen is het 110 geworden en

jaren later eens 120. Ik dacht wel, als het nu eens 200 was, dan zou het beter zijn. En toen was het 200, maar toen was alles weer duurder. Je schoot er niets mee op. Ik ben altijd met zuinigheid groot gebracht. En bij mijn kinderen heb ik dat ook gedaan. Bij Theo was het dan ietsje meer. Maar toen had ik dan ook bij van der Ende gewerkt. Toen had ik 50 gulden in de week.

En als het vroor dan was het in de slaapkamer net zo koud als buiten. Er zaten naden in die deuren. Enkele ramen. Die hadden we ook nog toen Theo geboren moest worden. En een kolenkachel. We hadden dus die kamerkachel en de warmte moest dan helemaal doortrekken, door de tussenkamer heen en dan hadden we ook nog een elektrische kachel bij het bed staan, toen Theo geboren moest worden. Wat dat betreft leven we nou in een ongelofelijke tijd. Alles heb je. Verwarming, warm water, dat had je ook niet. Ik was blij toen ik een geiser kreeg. Dan kon je gelijk de teil onder de kraan zetten. Iedere keer werd het wat beter.

Ergens in 1963 is het salaris van het NS-personeel gekoppeld aan de ambtenarensalarissen. Soms kreeg je wel eens een paar procent erbij, maar dan werd ook alles weer duurder. Ik zeg altijd: we zijn een beetje gaan sparen toen het geld op de bank gestort werd. Eerst kreeg hij het natuurlijk iedere maand in zo'n zakje.

Als pa op de eerste trein reed, moest hij in de winter op de fiets naar Rotterdam. De Stationsweg in de sneeuw in 1976 gezien vanaf het Havenplein.

VANAF DE JAREN ZESTIG

Op vakantie

Toen het loon op de bank werd gestort, haalde je wat geld en daar moest je het dan mee doen. En dan dacht je: 'Nee, we wachten tot de volgende maand.' Al bleef er maar een tientje staan, dat hielp al. We zijn toen zelfs een keer, in '69, naar Italië gegaan, op vakantie. De reis was natuurlijk gratis. Alleen het hotel. Verder konden we niks doen hoor. Het was naar het strand en weer terug, eten, weer naar het strand, weer terug, eten. Chris was al wat groter. Samen met zijn neef Peter, die er ook bij was, wilde hij 's avonds ook wel eens weg, maar ja. Het was gratis entree ergens, maar ze moesten zoveel betalen voor een fles wijn. De laatste avond hadden ze geloof ik wat gevonden wat niet zoveel kostte.

Het was niet de eerste vakantie. Toen Theo heel klein was, zijn we samen met de boot naar Engeland geweest, naar Johan Schuurbijs. Met de nachtboot heen en met de nachtboot terug, de andere nacht. Toen kwamen we uit de trein in Londen en toen vroegen we ons af waar we heen moesten. Dus wij zoeken naar de metro. Daar hing zo'n kaart waarop je het kon zien; nou toen moesten we die en die metro hebben. Ja, de volgende moesten we eruit, maar dan sta je daar, en dan? Waar moeten we dan heen?

Johan had geschreven: 'Als ik uit huis kijk, dan kijk ik op een mooi bos.' Daar gingen we toen maar een beetje op af. We zijn er gekomen. Toen zei Johan: 'Wat zijn jullie laat.' 'Ja, hoe ben jij hier dan gekomen?' 'Met een taxi.' 'Wij met de metro.'

's Middag ging-ie weg, hebben we met die mevrouw een poos zitten praten. En toen gingen wij ook weg, met de metro naar Londen, naar het winkelcentrum, ben ik nog bij Harrods geweest. En toen weer de metro in naar een uitgaanscentrum. Hebben we daar gelopen, en toen heeft-ie ons op een bankje gezet in een park, tot het weer tijd was om met de trein terug te gaan. Nou, zo zijn we naar Engeland geweest. Meer onder de grond als boven de grond.

Een ijsje kon niet

En zo zijn we ook een keer naar Parijs geweest. Het was natuurlijk allemaal gratis reizen, dus je mocht zoveel in een jaar gratis weg. Mensen zeiden dan wel eens tegen me: 'Nou, als ik vrij reizen had dan ging ik veel meer weg.' Dan dacht ik, dat kun je makkelijk vertellen, maar al ga je ergens naartoe, dan kost het toch nog geld. Je wilt toch wel eens een ijsje of iets dergelijks, vooral met kinderen, en dat kon toen niet.

Het oude Centraal Station Rotterdam, waar de diensten van vader Zweers vaak begonnen of eindigden.

Je had dan onze buurvrouw Sjaan van der Houwen en die had maar een zoon, David. Die kreeg wel zakgeld, maar die kreeg van zijn oma een gulden per week en van zijn oom, die een café had. Ja, dat had ik allemaal niet, ook mijn moeder niet.

We hebben zelfs geld opgebracht voor mijn vader en moeder. Eén gulden in de week. Dat was Kees die het startte. Die had al een groot gezin, maar toch allemaal een gulden in de week. Dan hadden mijn vader en moeder toch weer tien gulden meer in de week. Van Drees hadden ze wel een tientje in de week of zo iets, maar met onze guldens hadden ze dan het dubbele.

Tante Anna ging het altijd ophalen. Bij een weekloon deed ze dat per week en anders per maand. Dat hebben we jaren gedaan. Ik telde dan de zaterdagen van een maand en soms was het vier en soms vijf. Toen mijn vader is overleden zei mijn moeder dat we dan maar de helft hoefden te doen. Maar we waren het nu toch gewend, dus dat zijn we blijven doen.

Vader overleed, ja ik was erbij, want ze hebben ons toen allemaal geroepen. Hij was 66. Ja, het was je vader dus dan lijkt dat toch oud. Maar uiteindelijk is het natuurlijk niet oud. Ik vond het wel erg, hij is

zes weken ziek geweest na een beroerte. Vroeger bleef je op bed totdat het afgelopen was. Mijn moeder heeft tien weken op bed gelegen. Zij was 74. Van mijn vader vond ik het toch wel erg. Ja, het was altijd wel een gezellige man. De buurt vond hem altijd heel gezellig. Was-tie ook wel. Ik heb hem niet vreselijk gemist. Als je in huis kwam, dan was hij er natuurlijk niet meer, maar om nu te zeggen dat ik hem vreselijk heb gemist... Ja het was wel je vader ja, het was iemand die het voor het zeggen had. Altijd goed geweest. Niet dat ik nu kan zeggen: ik heb allemaal dit en dat met mijn vader gedaan en dat mis ik allemaal nu, dat is het niet. Het is al zo lang geleden. Chris was een half jaar. Chris is in oktober geboren en in maart of in april daarop stierf mijn vader.

Het is niet anders

Soms denk ik dan wel: wat heb ik verder gehad? Ja, een hoop zorgen en een verzorgend leven. Maar goed, ik stap er weer overheen. Zo is het en niet anders. M'n moeder is tien weken ziek geweest, ik ben tien weken bij d'r geweest, op de dag. 's Morgens kwam er eentje en 's nachts was er eentje en 's avonds. En toen moest pa voor z'n rug gaan liggen, ja, toen kon ik weer niet op de dag. Mijn zussen hielpen ook wel. Ik heb er helemaal geen spijt van hoor, dat ik dat gedaan heb. En dan ging ik 's avonds ook nog wel eens zo maar kijken. En dan zo gauw als ik binnen kwam: 'Gré, ik moet plassen.' Dan zeiden ze: 'Je moet niet meer komen 's avonds, je doet het op de dag al.' Maar dat... ja dat... ik was veel om haar heen dus dan steunde ze op mij. Ik zou me ook zeer schuldig voelen als ik niet zou gaan, het is toch je moeder. Ze was het ook zo gewend dat ik langskwam. Ik ging ook altijd met haar mee boodschappen doen. Dan zei ze: 'Gaat 's mee, ik moet nieuwe hemdjes hebben.' Dan waren we in één winkel geweest en dan gingen we ook nog naar een andere winkel. Ja, bij die andere winkel was-ie goedkoper, zei ze dan. Dan schaamde ik me dood.

Geloof als houvast

Het geloof is altijd een houvast geweest. Niet dat ik dat nou zo beleefd heb, maar het geloof is altijd belangrijk geweest. De oorlog, het trouwen, alle belangrijke gebeurtenissen. Het kwam zoals het kwam. Dat kan je je misschien niet indenken, maar zo leefde ik, zo gebeurde het. Net zoals ik vanaf mijn 13e of 14e in huis heb gewerkt. Ik kreeg er geen cent voor. Tegenwoordig wordt er dan gezegd: bekijk het maar, maar ik deed het gewoon. Ik heb me nooit iets afgevraagd of het handig was, of dat het anders kon, ik deed het. Waar het op aan kwam, daar werd uiteindelijk nooit over gepraat. Dus erg veel geleerd heb ik niet van mijn moeder. Je zorgde voor jezelf. En alle zorgen die er waren bij de kinderen, daar had je eigenlijk niemand voor om mee te delen. Ja, je ging wel naar het

Haven 23 in 1977. In dit pand waren, tot aan de vestiging in De Vloot, de polikliniek en het laboratorium van het Holyziekenhuis alsmede het consultatiebureau van het Groene Kruis gevestigd.

consultatiebureau en daar vertelden ze dan wat je moest doen en dat deed je dan. Er blijven natuurlijk altijd zorgen voor je kinderen. En als ze ziek zijn, ja, je denkt er altijd aan dat het mis kan gaan.

Belijdenis hoefden mijn kinderen niet te doen als ze er niet achterstaan. Cor en Ada hebben allebei belijdenis gedaan. Hun kinderen zijn wel gedoopt, maar ja, ik weet niet hoe het daarmee staat, maar die komen eigenlijk ook niet meer in de kerk. Ik had het wel fijn gevonden als ze ermee bezig waren, maar ja. Ik zou het fijn gevonden hebben als de kinderen naar de kerk zouden zijn gegaan, maar ik kan en wil ze niet dwingen. En waar Theo heen ging, daar heb nooit geen, hoe zeg ik dat, vertrouwen in gehad. In die hele beweging niet. Ik weet niet hoe ik dat moet zeggen, maar later heb ik er toch altijd wel in mee gedaan, voor hem. Alles moet wennen.

Dominee wilde niet

In 1946 was de kerk ook anders dan nu in 2011. Dat is een heel verschil. Het is tegenwoordig wel wat makkelijker geworden. Er wordt overal wat anders tegenaan gekeken. Kijk, wat ik nog niet eens zo gek lang weet, toen Chris en Yvonne trouwden, zijn zij bij dominee Aaftink geweest. Omdat Yvonne hervormd was, wilde hij ze niet trouwen. Dat heb ik

nooit geweten. Dat hebben ze nooit verteld. Ze vertelde het laatst en zei dat sinds die tijd Chris er ook helemaal niet meer voor was. Toen hebben ze in Vlaardingen een dominee gevonden die het wel deed. Dat was een dominee, die kwam uit Hardenberg. Die had ook in Hardenberg gestaan. Ik heb het nooit geweten, ze hadden me verteld dat die andere niet kon omdat-ie met vakantie ging. Maar goed, toen is Chris altijd nog wel lid geweest, in Vlaardingen. Toen is-ie verhuisd naar hier en toen zei hij: ja, dan krijgen we dat weer allemaal. Toen heeft-ie bedankt.

Ja, en zo is er altijd wat geweest. Ik denk er nou allemaal niet zo meer bij na, er is niet iets ernstigs geweest. Ik heb mij altijd wel thuis gevoeld bij deze kerk. Het is ook een keuze geweest van mijzelf. Ik kom er nu ook niet meer, maar ik heb de kerkradio. Ik hou het wel allemaal bij. En de dominees lopen ook niet zo hard meer, hoor. Als ik jarig ben geweest, dan komt de dominee weken later even langs.

Gast in eigen huis

Ik was bang dat het een soort sekte was, de Kandelaar, waar Theo bij ging. Toen Theo op een zondag werd gedoopt, zijn we toch nog geweest allemaal. En toen was hij thuis gekomen, en toen

De Immanuelkerk (gereformeerd) in 1965, gezien vanaf de Wagenstraat, met zicht op de achterzijde van enkele panden aan de Korte Boonestraat die spoedig zullen worden gesloopt. Links boven het huis is nog een stukje van de Nutsspaarbank te zien.

vroeg hij: hoe vond je het, en dit en dat. Ik kan me ook nog herinneren dat er een verjaardag was en of het goed was dat er een stel mensen op visite kwamen. Toen kwamen er allemaal jongelui. Goed, ik had wat gebakken en ik had van alles in huis. En wij zaten er tussen. En eigenlijk zaten we er zo maar bij, als een gast in mijn eigen huis. Toen gingen ze zingen, zes keer hetzelfde liedje, terwijl er nog veel meer coupletten waren. Op het einde van de avond ging iedereen bidden. En pa was als laatste en die deed het zoals hij het altijd deed. Toen iedereen weg was, zei Cor: 'Er is er maar één die echt gebeden heeft en dat is pa.' Je kwam er ook helemaal niet tussen. Wij waren er wel, maar niemand zag ons. Ook later bij verjaardagen in Theo's eigen huis. Ik voelde me altijd erg buitengesloten.

In de gereformeerde kerk speelde dat ook weleens, daar heb ik ook dingen in meegemaakt. Dat als je niet deed wat gevraagd werd, dat je er dan niet bij hoorde. In mijn jongere jaren was zelfs gereformeerd en hervormd samen niet goed. Als iemand anders dacht dan het gereformeerde, dan kon er niet mee omgegaan worden als 'die heeft een geloof, dus het is goed.' Dat is door de jaren heen allemaal beter geworden. Ik heb altijd gezegd tegen mijn kinderen: 'Ik kan je alles geven, maar het geloof kan ik je niet geven.'

Ik ben trots op mijn kinderen. Zij zijn allemaal goed terecht gekomen. Het enige dat ik erg heb gevonden, is de scheiding van Theo. Ik vind het in het algemeen erg, zulke dingen. En ik had het niet eerder meegemaakt. In de hele familie, althans dichtbij, is het niet eerder gebeurd. Zo'n eerste keer, dat is niet leuk. Ik vind het verdrietig, er zijn ook drie kinderen die er mee te maken hebben. Ik trek het mijzelf niet aan, maar toch ben je er mee bezig. En toen Theo ging trouwen, had ik er niet echt een goed gevoel over. Dat kan ook iets met de Kandelaar te maken hebben gehad. Dat weet ik niet. Ik had er een niet onder woorden te brengen gevoel over. Ik zou niet weten hoe ik dat zou moeten zeggen. En dat gevoel ging weg, naarmate de jaren voorbij gingen. Het gaat uiteindelijk ook 24 jaar goed, maar dan komt het weer terug bij de scheiding. Ik vond Theo nog jong toen hij ging trouwen, maar hij gaf aan dat Chris ook op z'n 21e is getrouwd. Dat was natuurlijk ook wel zo.

Nooit uitpraten

Die hele Kandelaar heeft wat teweeg gebracht. Erover praten en delen, dat was moeilijk. Pa praatte ook nooit, wij konden ook niet uitpraten. Ik heb ook wel eens gezegd: 'Ga nou eens zitten en vertel nou eens wat je niet goed aan mij vindt,' of iets dergelijks. Nou, en dan kwam er niks uit. Er kwam

Chris Zweers kreeg op 30 april 1990 een koninklijke onderscheiding voor al zijn vrijwilligerswerk (onder andere inzamelen oud papier) voor de Maassluise Harmonie. Hier staat hij, met voor zich Gré Zweers-Booister, aan de linkerhand van burgemeester Van Es, tijdens de aubade op de Markt.

niks, die praatte ook niet. De laatste tijd zei hij af en toe eens wat. Dan vroeg ik: 'Wil je gecremeerd worden of begraven?' 'Nee, begraven.' Daar heb ik nog van één ding wel spijt, want hij had het over de kerk, maar toen had je nog wel een zaaltje waar je opgebaard werd in de kerk. Ik zei: 'Nee, je blijft thuis.' Maar naderhand drong pas tot me door dat-ie in de kerk gewild had. Achteraf had het beter geweest, want nou waren er mensen, die waren weggegaan omdat het zo druk was. Maar ik dacht, die kerk is natuurlijk verbouwd. Ik ben bij Stoffien geweest en daar paste ook niet alle mensen in de kerk. Maar ja, goed, dat is niet gebeurd. Nou ja, zulk soort dingen kwamen dan wel eens even ter sprake.

Wij hebben best wel ruzie gehad. Ik heb wel eens gezegd: 'Als jij je gezin ken verkopen voor de muziek dan doe je dat.' Pa reageerde daar dan niet op. Hij zei nooit wat. Ik weet ook niet wat er met hem gebeurde als ik zoiets zei. Ik dacht dat het toch wel een keer zou moeten doordringen? Maar de muziek (de Maassluisse Harmonie, red.), dat was zijn alles. Zelfs toen-ie niet meer hoefde te werken. Ook toen moesten activiteiten wijken voor de muziek of daaraan gerelateerde activiteiten. We gingen vaak fietsen toen pa niet meer hoefde te werken. Maar op woensdag werd er hier vuil opgehaald en toen had-ie gezien dat er zoveel

kranten bij zaten. Uiteindelijk ging hij iedere woensdag langs het vuil om de kranten weg te halen totdat mensen dat wisten en die bewaarden het dan voor hem. Dat we dan weleens op woensdag wilden fietsen, ja, dat kon niet. Dan zei ik: 'Donderdags ga je naar de muziek, dan wil je niet fietsen want dan ben je moe.' Tot slot zei ik dan: 'Ja de groeten, ik ga fietsen.' Dat gebeurde vooral de laatste jaren, want vroeger zei ik ook nooit veel hoor. Ja, daar ben je ook niet in groot gebracht.

Bij ons thuis werd er ook nooit gesproken. Nooit. Dat is lastig hoor, dat is moeilijk. Dan is het ook eng als je het nooit doet. Je weet niet wat er gaat gebeuren en hoe je dat gesprek dan verder moet doen. Er is nooit gesproken. Ook echt diepere gesprekken niet. Het was altijd gezellig en altijd leuk en ze hebben goed voor ons gezorgd hoor. Maar geen gesprekken. Als je wel eens wat vroeg, dan werd je met een kluitje in het riet gestuurd. Dan deed ik het ook niet meer. Zo is het leven, dat is dan hoe je er mee omging. En dat hebben mijn kinderen ook meegekregen. Zelf had ik het niet geleerd en dat gaf je dan weer door bij je eigen kinderen. Cor praatte uiteindelijk nog het makkelijkst. Makkelijker dan Chris en Theo.

Laat maar zitten

Als je niet geleerd hebt te praten, en je probeert het een keer, dan valt het niet mee wanneer je eigenlijk niets terugkrijgt. Wanneer je een keer wat hebt gezegd en er komt een halve reactie terug, of een reactie waar je niks aan hebt, dan zeg je een volgende keer minder of helemaal niets meer. Je krijgt dan een reactie in je van: laat maar zitten. Maar dan blijft het dus ook echt zitten en dan krijg je een reactie van: 'Je vertelt helemaal niets.' Op zo'n moment zit je in een vicieuze cirkel.

En dan kom je er eigenlijk helemaal niet meer uit. Toen Theo is gescheiden, is hij in drie maanden hier niet geweest. Dat is niet makkelijk. Dat vond ik niet leuk. En op het moment dat hij kwam, vertelde hij eigenlijk helemaal niets. Natuurlijk is het zo dat iedereen zijn eigen gedachten heeft. Ik denk ook wel terug aan wat ik allemaal gedaan heb. Mijn hele leven heb ik gezorgd, mijn hele leven, van begin tot nu toe. Natuurlijk deed pa ook wel eens wat, maar niet heel veel. Ik heb geen rotleven achter de rug, zeker niet. Maar een zorgend leven, vanaf mijn 13e. Dat is het, ik heb altijd gezorgd. Als er wat was, dan zat ik alweer in Rotterdam, of waar dan ook. Yvonne in het ziekenhuis? Dan waren de kinderen hier. Dat geeft niet, want ik heb het met alle plezier gedaan. Zo erg was het niet, maar ik moet er gewoon veel aan terugdenken.

In september 1972 vierde de Maassluisse Harmonie haar vijftigjarig bestaan in en bij gebouw 'De Sluis' aan de G.A. Brederolaan. Gré Zweers-Booister was erbij. Ze staat in het midden met links naast zich echtgenoot Chris Zweers.